

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

16 Nisan 2021

Sayı :30824082-610 811048
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

Ek:

-Liste (6 Sayfa)

-Cevap Yazısı (49 Adet, 107 Sayfa)

**İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN MURAT ÇEPNİ'NİN
TBMM 7/41920 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLAR**

SORULAR

Kütahya Simav ve Tavşanlı İlçeleri civarında bulunan Örencik, Dağardı, Kavaklı, Evciler Köyü, arasında kalan toplam 2.185,25 ha'lık alana, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü tarafından maden arama ve işletme ruhsatı verilmiştir. Zenit Madencilik San. ve Tic. AŞ, alanının, 92,94 ha'lık kısmı için izin almış, izin aldığı mevcut alanı 68,85 ha çıkartılması için Altın-Gümüş Madeni Açık Ocak işletmesi kapasitesinin artırımı projesinin ÇED Raporunu, 27.12.2019 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına sunmuştur. ÇED raporunun inceleme, değerlendirme süreci başlatılmış, 11.02.2020 tarihinde halkın katılım toplantısı düzenlenmiştir. 13.01.2011 tarihinde Kütahya Valiliğince proje alanının 23, 39 ha bölümü için ÇED gerekli değildir kararı vermiştir. Şirket, 16-05-2019 tarihinde de Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nden maden sahası içerisinde imarsız alanlarda yürütülen madencilik faaliyetleri için gerekli olan geçici tesisler ve bunların müstemilatının inşaat ve yapı kullanım iznini almıştır. Proje alanı Kütahya İl merkezine yaklaşık 45 km mesafededir.

ÇED Raporunda, arazisinin hazırlanması ve inşaat aşamasının yaklaşık 1 yıl, sahada açık ocak işletme planına göre üretim faaliyetlerinin 6 yıl süreceği öngörülmektedir. Zenit Madencilik, proje sahasını 668 hektara çıkararak 10'dan fazla köyde altın ve gümüş madeni çıkartma projesi; yöre halkının ve sivil toplum örgütlerinin tepkisini çekmiş, ÇED dosyasında yanıltıcı bilgiler olduğu yönünde itirazlarını dile getirmişlerdir. Ayrıca, kamu yararı vardır denilerek arazilerinin kamulaştırılacağı endişesi mevcuttur.

Proje alanında, ruhsat sahasının bir kısmı Çatak yaban hayatı geliştirme sahası sınırları içerisinde. Hayvanların otlatıldığı meralar da maden sahası içerisinde kalmaktadır. 668,85 ha maden sahasının 508,70 ha orman, 159,67 ha tarım arazisi ve 0,385 ha meradır. Raporda, sahada sadece 2 bin 143 ağaç olduğu görülmektedir. Oysa ki bölge sık orman dokusuna sahiptir ve yalnızca tek bir tepede 2 binin üzerinde ağaç bulunmaktadır. Gediz ve Simav diri fay hatları nedeniyle Kütahya deprem olasılığının yüksek olduğu şehirlerden biridir. Gediz hattında 1970 yılında 7.2'lik deprem yaşanmıştır. Proje kapsamında YLT liç işlemleri için siyanür solüsyonu kullanılacağı, bu alanda kullanılacak siyanür nedeniyle liç sıvısının sıcaklığı ve pH'ına bağlı olarak HCN gazı oluşumu risk söz konusu olacağı ÇED raporunda belirtilmektedir.

Proje faaliyete geçtiğinde; yörenin ekosistemine, ormanlarına, yeraltı ve yer üstü su varlıklarına ve yaban hayatına telafisi imkansız zararlar verecektir. İklim değişikliğinin, doğanın tahribatının ve ekosistemin bozulmasının engellenmesi, rant için enerji ve maden şirketleri eliyle doğanın talanına son verilmesi ve yanlış ekonomik politikalardan vazgeçilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda;

- 1- Projenin ÇED süreci ne zaman karara bağlanacaktır? Yöre halkının tepkilerini ve itirazlarını dikkate alarak devam etmekte olan ÇED sürecini ve ÇED raporunu iptal etmeyi düşünmüyor musunuz?
- 2- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak, projenin, su varlıklarına, meralara, tarım alanlarına vereceği zararların belirlenmesi için çalışmanız var mıdır? Bu konuda ilgili Bakanlıklar ve

sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapacak mısınız? Proje faaliyete geçtiğinde yöre halkının mağduriyetleri nasıl telafi edilecektir?

- 3- Proje faaliyete geçtiğinde ne kadarlık alanda kaç ağaç kesilecektir? Proje sahasındaki orman varlıklarının korunması için ilgili Bakanlıkla işbirliği yapacak mısınız?
- 4- Proje alanında, koruma statüsünde olan hayvanlardan ve bitkilerden hangi türler bulunmaktadır? Proje faaliyete geçtiğinde bu türlerin zarar görmemesi için ne gibi çalışmalar yapacaksınız?
- 5- Zenit Madencilik firmasının yöre halkından arazilerini önerilen fiyattan satmalarını talep ettiği iddiası doğru mudur? Proje sahasında, kamu yararı olduğu öne sürülerek kamulaştırma yapılacak mıdır? Bu konuda yöre halkı bilgilendirilecek midir?
- 6- 2011 yılında Kütahya'nın Tavşanlı ilçesine bağlı Dulkadir köyüne birkaç kilometre uzağındaki siyanürle ayrıştırma yöntemiyle madencilik yapan Eti Gümüş A.Ş.'nin maden tesisinin atık depolama barajında meydana gelen taşmalar sonucu, atık barajı yıkılmış ve tüm siyanür köyün deresine karışmıştı. Yaşanan olay sonrası yüzlerce hayvan telef olmuş, 56 köylü kanserden yaşamını yitirmiştir. Kütahya'da madencilik faaliyeti nedeniyle yaşanan çevre felaketine rağmen yeni maden projesine neden izin verilmektedir? Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak bu sahada maden projelerinin iptali için ilgili Bakanlık ile işbirliği yapacak mısınız?
- 7- Bakanlığınıza sunulan ÇED dosyasına göre köylerin hane sayısının ve nüfusunun eksik gösterilmesinin gerekçesi nedir? Bakanlığınız bu konuda inceleme yapacak mıdır?
- 8- Proje faaliyete geçtiğinde 6 yıl boyunca ayda 16 patlatma ile 12 ocak açılacaktır. Yüzlerce kilo dinamit kullanılacak, Pasa ve cevher içeren milyonlarca ton toprak açığa çıkacaktır. Gürültü ve kirliliğin çevresel etkilerinin engellenmesi için ne gibi çalışmalarınız olacaktır? Bu konuda Türkiye genelinde maden işletmelerinin çevre mevzuatına uygunluğu denetlenmekte midir?
- 9- Proje sonunda oluşacak siyanür ve kimyasal atık çukurları nasıl bertaraf edilecektir? Bu atıkların su varlıklarını ve toprağı kirletmesi nasıl engellenecektir? Olası deprem durumunda risk dikkate alınmakta mıdır?
- 10- Kütahya ili genelinde Bakanlığınız tarafından ÇED olumlu kararı verilen kaç adet maden projesi vardır? Kütahya'da maden arama ve işletme ruhsatlarının iptali için ilgili Bakanlık ile işbirliği yapacak mısınız?
- 11- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak siyanürle altın işletmeciliğine son verilmesi için çalışmalarınız olacak mıdır? Bu konuda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile işbirliğiniz olacak mıdır?
- 12- Anayasada, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu, çevreyi geliştirmenin, çevre sağlığını korumanın ve çevre kirlenmesini önlemenin Devletin ve vatandaşların ödevi olduğu belirtilmektedir. Sosyal devlet olmanın gereği, Türkiye genelinde şirketlerden değil, halktan yana çevre politikaları üretmeyi düşünmüyor musunuz?

CEVAPLAR

- 1,6,12- Çevresel Etki Değerlendirme süreci, Nihai ÇED Raporunda yer alan hususlar sadece Bakanlığımızca tesis edilen bir işlem olmayıp; bunun proje konusuyla ilgili tüm kurum ve kuruluşların katılımıyla gerçekleştirilen bir süreçtir.

Söz konusu projenin ÇED sürecinde; Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü); Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü); Kültür ve Turizm Bakanlığı (Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü); Kütahya Belediye Başkanlığı; Kütahya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Müdürlüğü; Kütahya Valiliği (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, İl Özel İdaresi); Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü, Tabiat Varlıklarını koruma Bölge Müdürlüğü, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü (Sıfır Atık ve Atık İşleme Dairesi Başkanlığı; Hava Yönetimi Dairesi Başkanlığı, Su ve Toprak Yönetimi Dairesi Başkanlığı); İnceleme Değerlendirme Komisyon üyesi olarak yer almış olup ÇED süreci devam etmektedir.

Bu itibarla; ÇED süreci içerisinde Bakanlığımızca oluşturulan İnceleme-Değerlendirme Komisyon üyesi kurum ve kuruluşlarla birlikte söz konusu raporda yer alan itirazlar da dikkate alınarak gerekli değerlendirmeler yapılacak ve projeye ilişkin ÇED kararı verilecektir.

- 2,3,4,5- Ülkemizdeki su kaynaklarının korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesi çalışmaları, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu kanuna dayanılarak çıkarılan Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde yürütülmektedir.

Söz konusu projenin inceleme Değerlendirme Komisyon üyesi olarak yer alan Tarım ve Orman Bakanlığı (Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü; Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü); Kütahya Valiliği (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü) ve Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü (Su ve Toprak Yönetimi Dairesi Başkanlığı) tarafından gerekli değerlendirmeler devam eden ÇED süreci içerisinde yapılmaktadır.

ÇED sahası olarak belirlenen 668,85 ha'lık alanın; 159,67 ha'lık (%23,4) kısmı tarım arazisi 508,79 ha'lık (%76) kısmı orman arazisi, 0,385 ha'lık (%0,6) kısmı da mera arazisi vafındadır.

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından istenilen Balıkesir Üniversitesi tarafından hazırlanan Ekosistem Değerlendirme Raporu; hazırlanan Ağaç Röleve planları, kesilecek ağaç sayısı ve Orman Rehabilitasyon Planı ve diğer tüm değerlendirmeler Nihai ÇED Raporunda yer almaktadır.

- 7- Köylerdeki hane sayısı ve nüfusla ilgili değerlendirmeler Nihai ÇED Raporunda ilgili başlıklarda yer almakta olup İnceleme Değerlendirme Komisyonunda yer alan Kütahya Valiliği (İl Özel İdaresi) tarafından gerekli değerlendirmeler yapılmaktadır

- 8- ÇED süreci, Nihai ÇED Raporunda yer alan hususlar sadece Bakanlığımızca tesis edilen bir işlem olmayıp; bunun proje konusuyla ilgili tüm kurum ve kuruluşların katılımıyla gerçekleştirilen bir süreçtir.

Bu süreç boyunca sürdürülen çalışmalarla projenin çevresel etkilerinin mevzuatın gerektirdiği biçimde araştırılıp incelendiği ve olası çevresel etkilerin en aza indirilmesi için gerekli önlemlerin alındığı, bu konuda diğer ilgili kurum ve kuruluşların da hemfikir olduğu da dikkate alınarak değerlendirildiği bir süreçtir.

Söz konusu projede vibrasyon, gürültü, atıklar vb. hususlar ÇED Raporunda ÇED süreci içerisinde yer alan komisyon üyesi ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından değerlendirilmektedir.

ÇED Yönetmeliğinin 18. Maddesi ve Çevre Denetim Yönetmeliği gereğince Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatında görevli denetim personelleri tarafından ÇED İzleme ve Çevre Denetimi çalışmaları her yıl planlı, ani ve şikâyet üzerine sık sık gerçekleştirilmektedir. ÇED İzleme ve Çevre Denetimi çalışmaları sonucunda mevzuata aykırılık veya ihlal tespit edilmesi durumunda Çevre Kanunu'na göre gerekli idari yaptırımlar uygulanmaktadır.

Bakanlığımız kayıtlarında e-Denetim modülü üzerinde yapılan incelemede, 01.01.2020-12.03.2021 tarihleri arasında Madencilik Sektöründe 4552 denetim yapılmıştır. 433 denetimde 20.050.275 TL idari para cezası uygulanmıştır.

- 9,11- Altın madenciliğinde siyanür, arama ve çıkarma aşamalarının hiçbir kademesinde kullanılmamaktadır. Kalker, kömür, bakır, demir, bor, vs. madenler nasıl aranıyor ve çıkarılıyorsa altın da benzer yöntemlerle aranmakta ve çıkarılmaktadır.

Altın madenciliğinde siyanür, altının zenginleştirilmesi yani ocaktan çıkartılan tüvenan cevherden metal altının kazanımı aşamasında kullanılmaktadır. Zenginleştirme yönteminin seçimi cevherin mineralojik, jeolojik, metalürjik özellikleri değerlendirilerek yapılmaktadır.

Genelde, cevherdeki altın taneciklerinin mikroskopik boyutta dağılmış olması durumunda kullanılan yegâne etkin yöntem, siyanür yardımı ile çözeltiye alma (liç) teknolojisidir ve dünya üretim yönteminin yaklaşık %85'i bu yöntemle gerçekleştirilmektedir. Siyanürle altın-gümüş üretimi dünyada yeni bir uygulama olmayıp, geçmişten beri yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir.

Siyanür kullanımının gerçekleştirildiği liç yöntemlerinde ve bunların atık alanlarında bilimsel yöntemler ve ilgili mevzuat kapsamında alınacak önlemler Nihai ÇED Raporunda yer almakta olup projenin ÇED süreci içerisinde yer alan komisyon üyesi ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından değerlendirilmektedir.

- 10- ÇED Olumlu Kararı verilmiş olan projeler Bakanlığımız web sayfasında yayınlanmakta olup arama ve işletme ruhsatlarına ilişkin iş ve işlemler Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

ÇED Yönetmeliği'nin ilk yayımlandığı ve yürürlüğe girdiği 07.02.1993 tarihinden 10.03.2021 tarihine kadar Kütahya İl'inde madencilik sektöründeki toplam 44 adet projeye "ÇED Olumlu" kararı verildiği tespit edilmiştir. Söz konusu bilgilere

Bakanlığımız Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü internet sayfasında (<https://ced.csb.gov.tr>) “ÇED Kararları” başlığında yer alan “ÇED Olumlu Kararları” alt başlığındaki dosyadan erişim sağlanabilmektedir.